



Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Χιροσίμα - Πόλεμος και ειρήνη»

ΣΥΓΓΡΑΦΗ: ΚΟΛΟΣΙΔΟΥ ΣΟΦΙΑ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ: ΣΑΜΑΡΑ ΣΩΤΗΡΙΑ



**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015



ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης. ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr



A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Χιροσίμα - Πόλεμος και ειρήνη

Εφαρμογή σεναρίου

Σωτηρία Σαμαρά

Δημιουργία σεναρίου

Σοφία Κολοσίδου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Γ΄ Δημοτικού

Σχολική μονάδα

20ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμαριάς

Χρονολογία

30/04/2015 – 28/05/2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού, τεύχος γ΄, ενότητα 3: «Όλοι μια αγκαλιά».

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης

Ιστορία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα



Γεωγραφία

Φυσική

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 13 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος

[Google Earth Thinglink](#), [lino](#).

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει, πριν την εφαρμογή του σεναρίου, να επισκεφτεί όλες τις προτεινόμενες ηλεκτρονικές πηγές, για να διαπιστώσει αν είναι ενεργές ή αν έχουν εμπλουτιστεί με ανεπιθύμητο υλικό. Θα πρέπει να τις επεξεργαστεί, για να γνωρίζει το περιεχόμενό τους και τα σημεία που θα πρέπει να επιστήσει την προσοχή των μαθητών/τριών, πριν επιχειρήσει να ασχοληθεί με αυτές στην τάξη.

Οι μαθητές/-τριες καλό θα ήταν να έχουν εξοικειωθεί με την εργασία σε ομάδες ή έστω σε δυάδες. Αν δεν είναι εξοικειωμένοι με την τεχνική των «έξι καπέλων σκέψης», καλό θα ήταν να αφιερωθεί χρόνος στην ομαλή μετάβαση των παιδιών σε αυτήν τη διαφορετική διαλογική προσέγγιση θεμάτων (βλ. «Άλλες εκδοχές»). Θα πρέπει να έχουν κατακτήσει τις στοιχειώδεις λειτουργίες του Η/Υ (χρήση λογισμικού κατασκευής κειμένου και παρουσίασης, αντιγραφή-επικόλληση, αποθήκευση) και τον τρόπο πλοήγησης στο διαδίκτυο με τη βοήθεια μηχανών αναζήτησης. Οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι με τις περισσότερες έννοιες των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (την ηλιακή, την αιολική και την ενέργεια του νερού), τις οποίες διδάχθηκαν στη Μελέτη Περιβάλλοντος της Β΄ Δημοτικού (σσ. 109-112). Καλό θα είναι να έχει γίνει κάποια προεργασία για την αποσαφήνιση του όρου «ήπειρος» και την αναγνώριση των ηπείρων στον παγκόσμιο άτλαντα.



Η υλικοτεχνική υποδομή θα πρέπει να περιλαμβάνει επαρκή αριθμό Η/Υ, ώστε να μπορεί κάθε ομάδα να εργάζεται σε έναν υπολογιστή. Θα πρέπει να υπάρχει ένα προβολικό μηχάνημα, για να γίνεται η επεξεργασία δεδομένων στην ολομέλεια.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη .

Το σενάριο στηρίζεται

Σοφία Κολοσίδου. Χιροσίμα – Πόλεμος και ειρήνη. Διαθεματικό, Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού, 2014

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο είναι πρωτότυπο στη σύλληψη.

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι δραστηριότητες του σεναρίου ακολουθούν μία σειρά. Αρχικά, τα παιδιά έρχονται σε επαφή με το γεγονός της ρίψης της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα. Στη συνέχεια, διαμορφώνεται το ιστορικό και γεωγραφικό πλαίσιο, τα οποία προσεγγίζονται από μια κριτική σκοπιά, ώστε να μπορέσουν οι μαθητές/-τριες να αποκτήσουν μια σφαιρική εικόνα του συμβάντος. Έπειτα, παρουσιάζεται η ιστορία της μικρής Σαντάκο, η οποία με την επιμονή της και την πίστη της στην ιαπωνική παράδοση της κατασκευής γερανών, μπορεί να μη νίκησε τον θάνατο, κατάφερε όμως να ευαισθητοποιήσει διεθνώς τους ανθρώπους ως προς θέματα ειρήνης και χρήσης ατομικών όπλων. Στο σημείο αυτό αξιοποιούνται διαδικτυακά κείμενα και αναδεικνύεται η αντιφατικότητα στις πληροφορίες που αυτά μπορεί να παρέχουν ή ταύτιση, αφού ένα κείμενο μπορεί να αποτελεί πηγή για κάποιο άλλο.

Σε επόμενη δραστηριότητα γίνεται επεξεργασία της πυρηνικής ενέργειας μέσα από διαφορετικές οπτικές με στόχο την καλλιέργεια της επιχειρηματολογίας στον προφορικό λόγο στα πλαίσια μιας συζήτησης που λαμβάνει χώρα στην ολομέλεια. Οι



διαφορετικές οπτικές εντοπίζονται και στη λήψη φωτογραφιών και βίντεο. Οι επιλογές της οπτικής γωνίας δεν είναι τυχαίες ή ουδέτερες. Ενέχουν το κίνητρο και τον στόχο του λήπτη. Σε επόμενο επίπεδο, συνδυάζοντας τα προηγούμενα, παρουσιάζεται η εικονική περιήγηση, με την οποία καλούνται να ασχοληθούν τα παιδιά μέσα από αυθεντικά διαδικτυακά περιβάλλοντα και μέσα από τη δημιουργία και παρουσίαση ενός τρισδιάστατου σπιτιού.

Τελική δραστηριότητα αποτελεί το «κυνήγι του θησαυρού», τη σχεδίαση και οργάνωση του οποίου αναλαμβάνουν οι ομάδες των μαθητών με τη βοήθεια και καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού. Τα παιδιά ως «Πειρατές Κατά του Πολέμου» ψάχνουν να βρουν έναν θησαυρό που να σχετίζεται με ένα μήνυμα ειρήνης.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Κάθε χρήστης της γλώσσας δεν αρκεί να έχει γνώση του συστήματος της γλώσσας, για να μπορέσει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις. Θα πρέπει πέρα από τη γλωσσική ικανότητα να κατέχει και την επικοινωνιακή ικανότητα, τη δυνατότητα τροποποίησης και προσαρμογής των γλωσσικών του επιλογών, ώστε να πετυχαίνει κάθε φορά το επιθυμητό επικοινωνιακό αποτέλεσμα (Χαραλαμπίδης & Χατζησαββίδης 1997, 55-57). Έτσι, δεν αρκεί να μαθαίνουμε στα παιδιά αποκομμένες γνώσεις της γραμματικής ή του συντακτικού, αλλά θα πρέπει αυτές να σχετίζονται με τα κειμενικά είδη, τα κίνητρα και τους στόχους του γράφοντα ή ομιλούντα και, φυσικά, τις επικοινωνιακές περιστάσεις, στις οποίες αυτά εντάσσονται και επηρεάζουν ή επηρεάζονται. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες θα πρέπει να προσεγγίζουν κριτικά, όχι μόνο γλωσσικές επιλογές, αλλά και οποιονδήποτε σημειωτικό πόρο κληθούν να επεξεργαστούν (Kress 2003).

Δεν θα πρέπει, φυσικά, να παραμερίζεται η δημιουργικότητα των μαθητών είτε αυτή αφορά την ανάπτυξη ενός πολύπλευρου τρόπου σκέψης είτε τις καλλιτεχνικές



τους ανησυχίες. Μια δημιουργική τεχνική προσέγγισης θεμάτων που βασίζεται στις διαφορετικές οπτικές είναι αυτή των «έξι καπέλων σκέψης», η οποία δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να αντιληφθούν πόσο σύνθετα μπορεί να είναι τα θέματα που επεξεργαζόμαστε με έναν όμως παιγνιώδη τρόπο (Δημητρακόπουλος κ.ά. 2013).

Η τεχνική των «έξι καπέλων σκέψης» προτάθηκε για πρώτη φορά από τον Edward de Bono (1985) στο ομώνυμο βιβλίο του. Αναφέρεται σε έξι διαφορετικούς τρόπους σκέψης με τους οποίους μπορούμε να εξετάσουμε κάποιο θέμα. Το άσπρο καπέλο σχετίζεται με την εξέταση των πληροφοριών που έχουμε ή αναζητήσαμε γύρω από ένα θέμα. Το μαύρο καπέλο συμβολίζει την αρνητική και καχύποπτη στάση απέναντι στο υπό εξέταση θέμα και την ανάδειξη των μη επιθυμητών παραμέτρων ή συνεπειών. Το πράσινο καπέλο αφορά στις δημιουργικές λύσεις σε ζητήματα που προκύπτουν. Εδώ δίνουμε χώρο στη φαντασία και μπορούμε να καταργήσουμε τους λογικούς περιορισμούς. Στο κόκκινο καπέλο εμπλέκονται οι προσεγγίσεις που σχετίζονται με τη διαίσθηση. Κύριο λόγο έχουν τα συναισθήματα και το πώς νιώθει ο εμπλεκόμενος με το θέμα που εξετάζεται. Οι αντιδράσεις μπορούν να βασιστούν σε προαισθήματα, ένστικτο και αυθορμητισμό. Το κίτρινο καπέλο συνδέεται με την προώθηση των θετικών στοιχείων και αποτελεσμάτων του ζητήματος που επεξεργαζόμαστε και, τέλος, το μπλε δίνει τη δυνατότητα συντονισμού και ελέγχου της όλης διαδικασίας (Κομνηνού 2012).

Ο παιγνιώδης τρόπος εκμάθησης και οι βιωματικές πρακτικές είναι πολύ βασικές κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Προσφέρουν στο παιδί το πλαίσιο εκείνο στο οποίο μπορεί να ενεργοποιηθεί, να αναζητήσει πληροφορίες, να δράσει δημιουργικά και να υποδυθεί ρόλους (Δεδούλη 2002). Έτσι, το παιδί βιώνει τη διδακτική διαδικασία ως πρωταγωνιστής και όχι ως απλός δέκτης.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής



Επιδιώκονται τα εξής για τους/τις μαθητές/-τριες:

- γνωριμία των δύο μετώπων του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου και των βασικών ηγετικών μορφών που αναδείχθηκαν·
- γνωριμία των χωρών που συμμετείχαν στον πόλεμο και τη θέση τους στην υδρόγειο·
- καλλιέργεια αντιπολεμικών αντιλήψεων και στάσεων·
- γνωριμία της πυρηνικής ενέργειας και των διάφορων πτυχών και εφαρμογών της·
- ανάπτυξη αισθήματος ευθύνης ως προς τις επιλογές των ανθρώπων και τις συνέπειες των επιλογών αυτών στην κοινωνία·
- γνωριμία με πτυχές του ιαπωνικού πολιτισμού.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκονται τα εξής για τους/τις μαθητές/-τριες:

- εξάσκηση στη συγγραφή επιστολής και συσχετισμός με τα νέα μέσα επικοινωνίας·
- επεξεργασία πληροφοριακών κειμένων και σύγκριση των πληροφοριών·
- ανάδειξη των γλωσσικών επιλογών του συγγραφέα για τον εντοπισμό της στάσης που κρατά στο θέμα που επεξεργάζεται στο κείμενό του·
- εξάσκηση στη συγγραφή κειμένου παράθεσης προσωπικών απόψεων, επιλέγοντας τη στάση που θα κρατήσουν για ένα θέμα, η οποία θα αναδεικνύεται από τις γλωσσικές τους επιλογές·
- εξοικείωση με τη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων·
- ανάπτυξη επιχειρημάτων στον προφορικό λόγο·
- εξοικείωση με την προφορική σύνταξη υβριδικού κειμένου (κατευθυντικού και πληροφοριακού), το οποίο θα ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένη περίπτωση επικοινωνίας (υποδυόμενοι τον ρόλο του ξεναγού ενός μουσείου).



Γραμματισμοί

Επιδιώκονται τα εξής για τους/τις μαθητές/-τριες:

- κριτική θεώρηση αντιλήψεων για τον διαχωρισμό του χώρου (ηπείρων) και για κοινωνικά θέματα (π.χ. χρήση πυρηνικής ενέργειας).
- κριτική θεώρηση των πληροφοριών που παρουσιάζονται στο διαδίκτυο.
- ενασχόληση με τις τρεις διαστάσεις και την εικονική περιήγηση σε ψηφιακά περιβάλλοντα.
- εξοικείωση με τη δημιουργία ψηφιακών πολυτροπικών κειμένων.
- επαφή με συνεργατικά διαδικτυακά περιβάλλοντα.
- επαφή με τη δομή και διαχείριση υπερκειμένων.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το παρόν σενάριο συντάχθηκε με σκοπό να εμπλουτίσει τις γνώσεις για τον κόσμο που προσφέρονται από το κείμενο «Η πτήση των γερανών» (*Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού, γ΄ τεύχος, σσ. 56-57*), το οποίο σχετίζεται με τις συνέπειες της ατομικής βόμβας που έπεσε στη Χιροσίμα κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, και να εμβαθύνει ως προς τα μηνύματα ειρήνης και αισιοδοξίας που διαπερνούν το προαναφερθέν κείμενο, δίνοντας στους/στις μαθητές/-τριες ενεργητικό ρόλο κατά τη διαδικασία της μάθησης.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο συνδέεται με τους στόχους που αναφέρονται στο βιβλίο του δασκάλου της *Γλώσσας* της Γ΄ Τάξης για την ενότητα 3.3 «Όλοι μια αγκαλιά» (σ. 49), όπου επισημαίνεται ότι «οι μαθητές ευαισθητοποιούνται στη διαπολιτισμική επικοινωνία και ενθαρρύνονται, ώστε να υιοθετήσουν στάσεις φιλειρηνικές και αλληλεγγύης



απέναντι στους άλλους». Επίσης, εμπλουτίζει τους στόχους που παρουσιάζονται στο προαναφερθέν βιβλίο για το κείμενο «Η πτήση των γερανών» (σ. 50), που αναδεικνύουν «την εξοικείωση με κείμενα βιογραφικά και πληροφοριακά, την έκφραση συναισθημάτων και προσωπικών κρίσεων/στάσεων,...την κατανόηση και πραγμάτωση οδηγιών και τον εκφραστικό πολυτροπικό λόγο...».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές/-τριες έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με συνεργατικά διαδικτυακά περιβάλλοντα εννοιολογικών χαρτών και παρουσιάσεων πολυτροπικών κειμένων, τα οποία πλέον αντιλαμβάνονται τα κείμενα ως συλλογικό προϊόν, να εκφραστούν μέσα από τη δημιουργία τρισδιάστατων σχεδίων και να αποκτήσουν ευχέρεια στη διαχείριση των τριών διαστάσεων του χώρου και της εικονικής περιήγησης. Εξοικειώνονται με ψηφιακά εργαλεία και περιβάλλοντα σύγχρονα, τα οποία κρίνονται βοηθητικά για την περαιτέρω ακαδημαϊκή, προσωπική και αργότερα επαγγελματική τους πορεία. Καλλιεργείται μια θετική στάση απέναντι στη χρήση τους και μεθοδεύεται η ανάπτυξη της κριτικής αντιμετώπισής τους.

Κείμενα

Από το σχολικό βιβλίο *Γλώσσα Γ' Δημοτικού*

«[Η πτήση των γερανών](#)», διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο της Ρεμπέκα Χέιζελ *Ηρωικά παιδιά*, (γ' τεύχος, σσ. 56-57).

Κείμενα από ιστοσελίδες

«[Β' Παγκόσμιος Πόλεμος](#)» και «[ήπειροι](#)», λήμματα της *Βικιπαίδεια*

«[Χιροσίμα: 68 χρόνια από τη ρίψη της πρώτης ατομικής βόμβας](#)», άρθρο στην ιστοσελίδα <http://tvxs.gr/> (ανάρτηση: 06.08.2014)

«[Ο Ιάπωνας που επέζησε από την ατομική βόμβα στη Χιροσίμα και κέρδισε τον μαραθώνιο της Βοστώνης. Δεν τον χειροκρότησε κανείς](#)», άρθρο από την ιστοσελίδα <http://www.mixanitouxronou.gr/> (ανάρτηση: 26/02/2014)



«[ΧΙΡΟΣΙΜΑ. Ω!!! Θεέ μου, τι κάναμε!](http://www.sporeas.gr/)», άρθρο στην ιστοσελίδα <http://www.sporeas.gr/> (ανάρτηση: 06.08.2013)

«[Η μικρή Σαντάκο και οι γερανοί](http://blogs.sch.gr/165dimath/)», ανάρτηση στο ιστολόγιο 165ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών <http://blogs.sch.gr/165dimath/> (ανάρτηση: 28.08.2014)

«[Σιγή και μνήμη, 68 χρόνια από τη ρίψη του «Μικρού Αγοριού» στη Χιροσίμα](http://www.skai.gr/)», άρθρο στην ιστοσελίδα <http://www.skai.gr/> (ανάρτηση: 06.08.2013)

«[Η πτήση των γεραμών](http://egpaid.blogspot.com/)», ανάρτηση στο ιστολόγιο <http://egpaid.blogspot.com/> (ανάρτηση: 11.06.2013)

«[Το οικολογικό κτίριο του μέλλοντος](http://www.econews.gr/)», άρθρο στην ιστοσελίδα <http://www.econews.gr/> (ανάρτηση: 10.03.2009)

«[Η πυρηνική ενέργεια σήμερα](http://lykeio60.blogspot.gr/)», κείμενο στο ιστολόγιο του 6ου Λυκείου Καλλιθέας <http://lykeio60.blogspot.gr/>

«[Πυρηνική ενέργεια: παραγωγή ή καταστροφή;](#)», κείμενο στο ιστολόγιο του 2ου Γενικού Λυκείου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ελληνικού, [Μουσείο Ειρήνης της Χιροσίμα](#)

«[Τα έξι καπέλα σκέψης](#)», ιστοσελίδα της Ι. Κομνηνού

«[Virtual Japanese House](http://web-japan.org/)», παιχνίδι από την ιστοσελίδα <http://web-japan.org/>

«[Η ακτινοβόληση στην επεξεργασία των τροφίμων](http://www.mednutrition.gr/)», άρθρο του Μ. Ρισάκη στην ιστοσελίδα <http://www.mednutrition.gr/>

«[Εντόπισαν ιαπωνικό τσάι με ραδιενέργεια στη Γαλλία](http://www.greecejapan.com)», άρθρο στην ιστοσελίδα <http://www.greecejapan.com>

[Pirate Coloring Sheets & Craft Templates](http://www.leehansen.com/), από την ιστοσελίδα <http://www.leehansen.com/>

Βίντεο

«[Ρίψη της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα](#)», βίντεο του χρήστη Takeshi Anhtuan στο YouTube.

«[Learn origami – How to make a paper heart](#)», βίντεο του Traposo US



«[Nuclear Fission Animated](#)», βίντεο από την ιστοσελίδα www.freesciencelectures.com

«[Nuclear reactor – Understanding how it works](#)», του χρήστη elearnin

«[How to make a treasure map](#)», του χρήστη www.123peppy.com

«[Πώς να φτιάξετε ένα καπέλο πειρατή](#)» από τον χρήστη BeMary.com

«[How to make a safe or chest of a shoe box & construction paper](#)», από τον χρήστη eHowArtsAndCrafts

«[Με το δεξί](#)», απόσπασμα από επεισόδιο της σειράς (10/06/2011)

Φωτογραφικό υλικό

[Ανανεώσιμες και μη πηγές ενέργειας](#), από την Εγκύκλιο Παιδεία

[Πυρηνική σχάση](#) από την ιστοσελίδα της Δ. Γαρυφαλλίδου <http://www.garyfallidou.org/>

[Πυρηνικά εργοστάσια](#) από τη *Βικιπαίδεια*

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η–5η διδακτική ώρα

1ο και 2ο στάδιο

Το σχολείο στο οποίο εφαρμόστηκε το εν λόγω σενάριο δεν είναι ΕΑΕΠ, άρα τα παιδιά και της Γ΄ Τάξης δεν διδάσκονται συστηματικά το μάθημα της Πληροφορικής. Το εν λόγω σενάριο είναι το τέταρτο το οποίο διδάχτηκαν φέτος τα παιδιά της τάξης αυτής.

Πριν από την έναρξη του μαθήματος, η εκπαιδευτικός δημιούργησε έναν φάκελο σε συγκεκριμένη θέση στον κάθε Η/Υ με τίτλο «Πόλεμος και ειρήνη» και έβαλε σε αυτόν από το φάκελο kolosidou_xirosima_syn τον υποφάκελο «1^ο και 2^ο στάδιο». Επιπλέον, πρόσθεσε και ένα φύλλο εργασίας στον συγκεκριμένο υποφάκελο, φύλλο στο οποίο καταχώρησε όλους τους προτεινόμενους από τη δημιουργό υπερδεσμούς τους οποίους έπρεπε να επισκεφτούν τα παιδιά για τις



διδασκτικές ανάγκες του 1^{ου} και 2^{ου} σταδίου διεξαγωγής του μαθήματος. Για τις ίδιες ανάγκες και πριν από την έναρξη του μαθήματος, η εκπαιδευτικός έκανε εγγραφή στη διαδικτυακή εφαρμογή [lino](#), και σημείωσε το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασης, προκειμένου στην πορεία του μαθήματος να τα γράψει στον πίνακα για να τα χρησιμοποιήσει η κάθε ομάδα ώστε να αποκτήσει πρόσβαση στην εφαρμογή.

Ξεκινώντας το μάθημα τα παιδιά μοιράστηκαν σε πέντε περίπου ισάριθμες ομάδες και η δασκάλα μοίρασε στα παιδιά ένα φύλλο Α4 με γραμμές για την περίπτωση που θα χρειαστούν να γράψουν. Αυτό το φύλλο και όποιο άλλο υλικό δόθηκε στο εξής έντυπο τοποθετούνταν τρυπημένο από το κάθε παιδί στον ίδιο φάκελο leitz που χρησιμοποιούσαν για το συγκεκριμένο μάθημα και όπου είχαν και το υλικό των προηγούμενων τριών σεναρίων που διδάχτηκαν φέτος.

Όπως η δημιουργός του σεναρίου πρότεινε, το μάθημα κατά το πρώτο στάδιο ξεκίνησε με ένα πολύ σύντομο βίντεο που παρουσίαζε [τη ρίψη της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα](#) (02:37). Το βίντεο παρουσιάστηκε με τη βοήθεια βιντεοπροβολέα στην ολομέλεια. Σε αυτό ακουγόταν μόνο μια επιβλητική μουσική, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί, πράγματι, η κατάλληλη ατμόσφαιρα. Με το πέρας του βίντεο στην τάξη επικράτησε προς στιγμή απόλυτη σιωπή. Ύστερα από λίγο, η εκπαιδευτικός ρώτησε τα παιδιά μήπως ήθελαν να το ξαναδούν. Κάποια αποφάνθηκαν θετικά, υπήρχαν όμως αρκετές και ισχυρές φωνές άρνησης, γιατί, όπως ισχυρίστηκαν, ήταν πολύ δυσάρεστο και στενάχωρο, οπότε η δασκάλα προχώρησε σε συζήτηση πάνω στο περιεχόμενο του βίντεο επιδιώκοντας οι μαθητές/-τριες να εστιάσουν στις πληροφορίες που αντλούνταν από τις σκηνές που διαδραματίζονταν. Τα παιδιά δεν μπόρεσαν, καταρχήν, να συνδέσουν το περιεχόμενο του βίντεο με το ιστορικό γεγονός του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τη ρίψη της ατομικής βόμβας. Περιέγραψαν ή υπέθεσαν όμως τα εξής:

Ε.: «Είναι σα να ήρθε το τέλος του κόσμου...».



Μ.: «Κάποια ομάδα ανθρώπων έριξαν βόμβα και πήγαν να ζήσουν σε άλλο πλανήτη».

Κ.: «Μπορεί να βρισκόταν σε πόλεμο και επειδή οι από κάτω είχαν σκοτώσει πολύ κόσμο αυτοί με το αεροπλάνο να τους ξεπληρώνανε».

Α.: «Ίσως να ήταν από λάθος...».

Δ.: «Μπορεί η Αμερική να είχε φτιάξει το αεροπλάνο» και στο ερώτημα της δασκάλας, «γιατί ειδικά η Αμερική;», ο Α. είπε: «γιατί αυτή είναι πολύ δυνατή».

Α.: «Η πυρηνική βόμβα είναι πολύ ισχυρή και αν πέσει μπορεί να χαλάσει όλη την πόλη».

Λαμβάνοντας αφορμή από αυτή την απάντηση –η Α. συνειρμικά τη χρησιμοποίησε– και με κατάλληλα ερωτήματα συνοικοδομήθηκε στην τάξη συζήτηση με τη βοήθεια της οποίας άρχισε να ορίζεται το ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο έλαβε χώρα το ιστορικό γεγονός της ρίψης της ατομικής βόμβας. Η εστίαση της προσοχής των παιδιών στα χαρακτηριστικά των ανθρώπων που υπήρχαν στο βίντεο τα βοήθησε ώστε να δοκιμάσουν να προσδιορίσουν τον τόπο όπου διαδραματίζονταν τα γεγονότα: Κίνα ή Ιαπωνία. Ωστόσο, σε αυτή τη φάση, το ενδιαφέρον τους κυρίως ήταν στις συνέπειες, στην καταστροφή που ξεδιπλώθηκε μπροστά τους μέσω του βίντεο.

Στη συνέχεια, και προκειμένου να γίνουν όλα πιο κατανοητά στα παιδιά, παροτρύνθηκαν από την εκπαιδευτικό να ακολουθήσουν συγκεκριμένη διαδρομή να ανοίξουν να ανοίξουν το 1^ο φύλλο εργασίας (υποφάκελος 1^ο και 2^ο στάδιο) και ακολουθώντας το σχετικό υπερδεσμό να πλοηγηθούν στη *Βικιπαίδεια* στο λήμμα «[Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος](#)» και να διαβάσουν μόνο το πρώτο κομμάτι. Ακολούθησε επιγραμματικός σχολιασμός και εξηγήθηκαν τα όσα αναφέρονται εκεί. Οι απορίες ήταν πολλές και χρειάστηκε αρκετός χρόνος για να ειπωθούν οι πληροφορίες και οι διευκρινίσεις ξανά και ξανά –έναρξη και τέλος του πολέμου, ατίες και αφορμές, σύμμαχοι και δυνάμεις του Άξονα, ο ρόλος της Ελλάδας στον πόλεμο... εξάπλωση



του πολέμου...—ώστε να γίνει η επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων/-ουσών αποτελεσματική.



Κατόπιν, και αφού κατανοήθηκαν οι έννοιες «σύμμαχοι και δυνάμεις του Άξονα», όπως προτείνει και η δημιουργός του σεναρίου, οι ομάδες χωρίστηκαν σε αντίστοιχα «στρατόπεδα», στις συμμαχικές δυνάμεις και στις δυνάμεις του Άξονα. Η εκπαιδευτικός ζήτησε από κάθε ομάδα από την ίδια παραπάνω ιστοσελίδα [«Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος»](#), όπου ήδη βρίσκονταν, να επεξεργαστεί κάποιες από τις σημαίες των χωρών που ανήκουν στο στρατόπεδό της, οι οποίες υπήρχαν δεξιά στον πίνακα της ιστοσελίδας με τίτλο «Εμπλεκόμενες πλευρές», να μεταβεί με τους υπερσυνδέσμους στην αντίστοιχη σελίδα της *Βικιπαίδεια* και να επεξεργαστεί μόνο τον χάρτη που παρουσιαζόταν. Όπως όμως διαφάνηκε στη συνέχεια, η κατά ομάδα επεξεργασία αυτών των χαρτών δεν ήταν αρκετή για να κατανοήσουν τα παιδιά τη θέση των χωρών και των ηπείρων.

Στη συνέχεια, τα παιδιά παροτρύνθηκαν να ανοίξουν την εφαρμογή GoogleEarth. Δεν τη γνώριζαν καθόλου κι έτσι η εκπαιδευτικός προέβηκε σε μια μικρή ενημέρωση και είπε στα παιδιά ότι θα έχουν την ευκαιρία να εντοπίσουν σε αυτόν τον ψηφιακό χάρτη όλες τις εμπλεκόμενες χώρες. Κατόπιν, αξιοποιώντας ένα λογισμικό διαχείρισης της τάξης που υπήρχε εγκατεστημένο στο εργαστήριο έκανε επίδειξη πώς εντοπίζεται μια χώρα στον χάρτη, πώς σημαίνεται σε αυτόν η παρουσία



της με την αξιοποίηση του εργαλείου της καρφίτσας και επίσης έκανε επίδειξη των δυνατοτήτων της πλευρικής εργαλειοθήκης. Ακολούθως, όλες οι ομάδες κάναν την ίδια διαδικασία για τις χώρες που είχαν αναλάβει. Τα παιδιά εντυπωσιάστηκαν από την εφαρμογή, βάλαν τις καρφίτσες και τα ταμπελάκια με σχετική ευκολία, όμως, δυσκολεύτηκαν να εξοικειωθούν με τις δυνατότητες πλοήγησης. Ήταν εξάλλου και η πρώτη φορά που έρχονταν σε επαφή με αυτή την εφαρμογή.



Η τελευταία αυτή δυσκολία είχε ως συνέπεια να μην μπορούν να εντοπίζουν αποτελεσματικά τη θέση των χωρών και των ηπείρων στον ψηφιακό χάρτη. Από τις απαντήσεις τους σε σχετικά ερωτήματα της εκπαιδευτικού για τη θέση των εμπλεκόμενων χωρών στο χάρτη, διαπιστώθηκε σύγχυση. Χρειάστηκε να αξιοποιηθεί ένας συμβατικός χάρτης, να εντοπιστούν σε αυτόν από τα παιδιά οι ήπειροι και στις ηπείρους τα κράτη για να ξεκαθαριστούν τα πράγματα. Όπως λοιπόν προτείνει και η δημιουργός του σεναρίου στο υποκεφάλαιο «προϋποθέσεις υλοποίησης», και όπως διαφάνηκε και από την εφαρμογή για τα παιδιά της τάξης αυτής, η χρήση του συμβατικού χάρτη έπρεπε να προηγηθεί και ειδικότερα να αξιοποιηθεί αμέσως μετά την ανάγνωση του λήμματος «[Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος](#)» στη *Βικιπαίδεια* και την αναφορά στις εμπλεκόμενες πλευρές. Η χρήση του αυτή τη χρονική στιγμή της διδασκαλίας, θα προήγαγε, καταρχήν, πιο αποτελεσματικά και την κατανόηση των ψηφιακών χαρτών στους οποίους οδηγούσαν οι υπερσύνδεσμοι που υπήρχαν στον



πίνακα «Εμπλεκόμενες πλευρές» και στη συνέχεια θα προήγαγε και την πιο αποτελεσματική χρήση της εφαρμογής GoogleEarth.

Ακολούθως, και αφού τοποθετήθηκαν τα γεγονότα στο χώρο και στο χρόνο, για να εμπλακούν τα παιδιά και με τις σημαντικές προσωπικότητες του πολέμου, η δασκάλα παρότρυνε κάθε ομάδα να επεξεργαστεί τους υπερσυνδέσμους του πίνακα των ηγετικών προσώπων και να επιλέξει από μία εικόνα/πρόσωπο, να την ονομάσει και να την αντιστοιχίσει με τη σημαία από τη χώρα καταγωγής του και την πλευρά στην οποία ανήκε κατά τη διάρκεια του πολέμου. Επιπλέον, αξιοποιώντας το υλικό που υπήρχε στον υποφάκελο «1ο και 2ο στάδιο» και ειδικότερα το έγγραφο «Σημαίες και ηγέτες») εκτύπωσε τις εικόνες των ηγετικών προσώπων και τις σημαίες των χωρών καταγωγής τους και τις τοποθέτησε μερδεμένες στον πίνακα, δίχως ονόματα. Η τάξη ζωντάνεψε, τα παιδιά χαρήκαν με το παιχνίδι και βάλθηκαν να αντιστοιχίζουν πρόσωπα, σημαίες και ονόματα.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ήταν η συζήτηση που έγινε γύρω από την επεξεργασία των στοιχείων του «Απολογισμού» στο τελευταίο μέρος του πίνακα στο λήμμα της Βικιπαίδεια. Στα παιδιά έκανε μεγάλη εντύπωση ο αριθμός των θυμάτων (Συμμαχικές δυνάμεις: σύνολο νεκρών πάνω από 50.000.000, Άξονας: πάνω από 12.000.000). Και στην ερώτηση της εκπαιδευτικού «ποιος τελικά νίκησε σε αυτόν τον πόλεμο» αρχικά μερδεύτηκαν και ύστερα ξαφνιάστηκαν απρόσμενα, μόλις συνειδητοποίησαν τις τεράστιες και πολλαπλάσιες απώλειες του «νικητή». «Πώς είναι δυνατόν, κυρία, είπαν, ο νικητής να έχει τόσους χαμένους;». Το ερώτημα αν υπάρχει νικητής και ηττημένος σε έναν πόλεμο δεν ήταν πια ρητορικό...



Έπειτα, τα παιδιά παροτρύνθηκαν να υποδυθούν κάποιους ρόλους, π.χ. στρατιώτες τα αγόρια ή νοσοκόμες της εποχής τα κορίτσια ή και ανάμεικτες ομάδες. Ο τόπος καταγωγής τους μπορεί να είναι οι Η.Π.Α., η Σοβιετική Ένωση, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία, η Ιταλία ή η Ιαπωνία και ζητούμενο ήταν να συντάξουν στις ομάδες τους μία επιστολή προς τους αρχηγούς του κράτους τους, στην οποία θα αναφέρουν την άποψή τους για τον πόλεμο, τις συνέπειες και τον υποτιθέμενο νικητή (βλ. [Άλλες εκδοχές](#)).

Χαρακτηριστικός είναι ο εξής διάλογος που έγινε με αφορμή αυτή τη δραστηριότητα:

Μαθητής: «Κυρία, πώς θα ξεκινήσουμε το γράμμα;»

Άλλος Μαθητής: «Μάλλον, αξιότιμε, κύριε Πρωθυπουργέ...»

Σε μια ομάδα που ο τόπος καταγωγής τους «ήταν» η Γαλλία, είχε ανησυχία. Στο ερώτημα της εκπαιδευτικού για το τι συμβαίνει μια μαθήτρια λέει:

- Κυρία, εγώ δε θέλω να γράψω, αξιότιμε, κ. Χίτλερ...



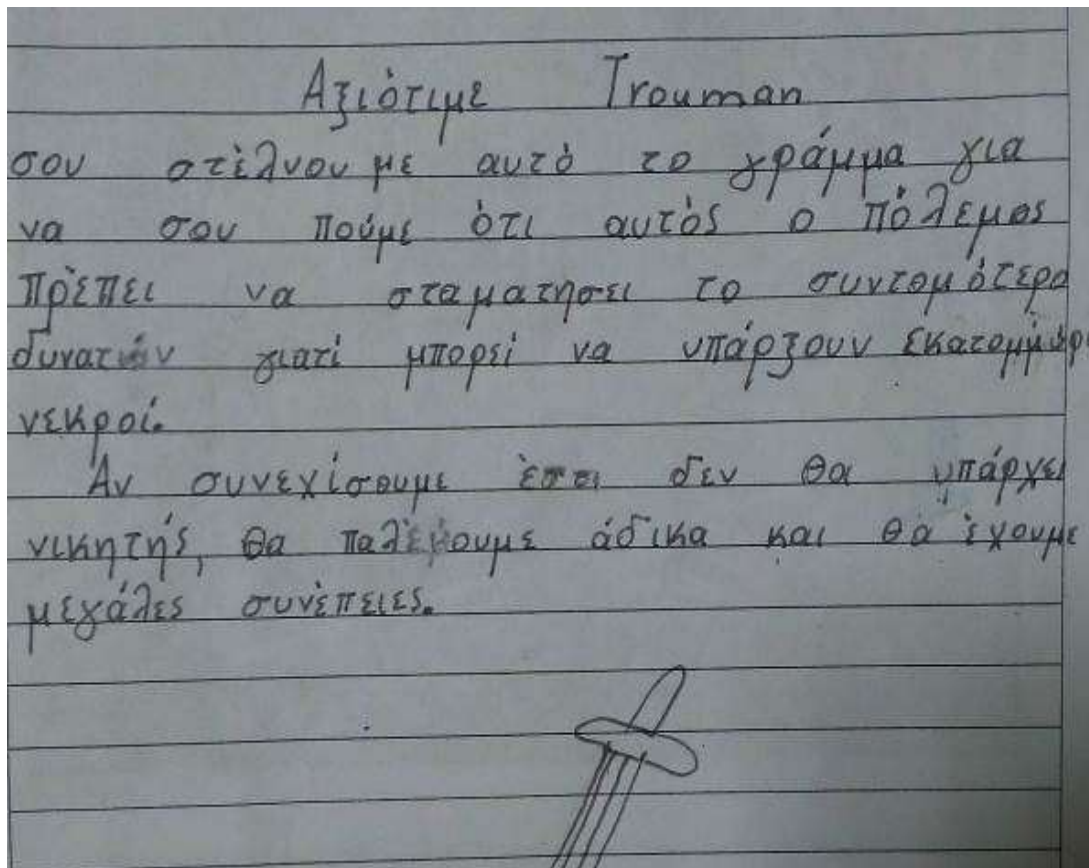
- Γιατί, Μ.;
- Γιατί, κυρία, δεν ήταν και τόσο καλός άνθρωπος αυτός ο Χίτλερ για να τον πο-
αξιότιμο...
- Και πώς σκέφτεσαι να τον αποκαλέσεις;

Και η μαθήτριά, μετά από σκέψη:

- «Άκου, Χίτλερ...»

Άκου Χίτλερ έχω μια άποψη για
τον πόλεμο και θα μ' ακούσεις θέλεις
δε θέλεις. Ο πόλεμος είναι φρικτός,
Εξαιτίας σου πέθαναν 50.000.000
άνθρωποι. Αν θες να ζήσεις κανένα
δε θυμίζει νεκρούς από το πόλεμο
ούτε αυτός που το αρχίζει ούτε αυτός
που συντηρείται.

7-5-2045
Άξιότιμε Χίτλερ αν ό,τι μάθαμε πρέπει
σταματήσει ο πόλεμος, γιατί σκοτώνονται πολλοί
άνθρωποι. Είναι πολύ κακός ο πόλεμος και είναι
φρικτό να βλέπουμε σπιτικά και καταρρέον
και οικογένειες αγμόνων στους δρόμους. Γι' αυτό
εγώ παρακαλώ να σταματήσει ο πόλεμος.



Κατόπιν, η κάθε ομάδα διάβασε την επιστολή της στην ολομέλεια και θίχτηκε η άποψη για το ποια στάση θα παίρναν απέναντι στον πόλεμο οι μέτοχοι σε εργοστάσιο κατασκευής πολεμικών αεροπλάνων...





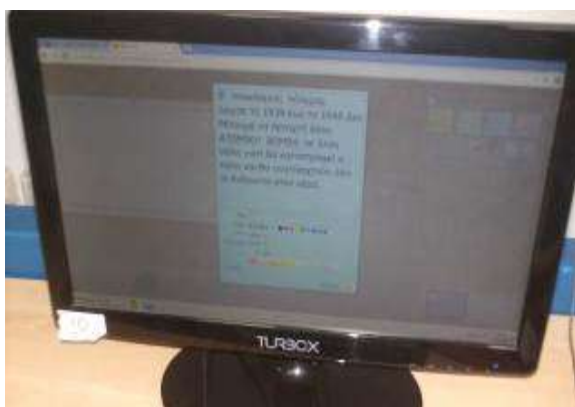
Στη συνέχεια, η εκπαιδευτικός ζήτησε από όλες τις ομάδες να ασχοληθούν με το εισαγωγικό κείμενο του διαδικτυακού άρθρου [«Χιροσίμα: 68 χρόνια από τη ρίψη της πρώτης ατομικής βόμβας»](#) (12 πρώτες σειρές) και να έγινε επεξεργασία του άρθρου στην ολομέλεια μέχρι και το πρώτο βίντεο ([ρίψη της ατομικής βόμβας](#), διάρκεια 0:27). Ειδικότερα η συζήτηση εστιάστηκε στο διαφορετικό μέγεθος γραμματοσειράς από το υπόλοιπο κείμενο, την παράθεση των γεγονότων δίχως να φαίνεται πως ο συγγραφέας εκφράζει έντονα την προσωπική του θέση για το ζήτημα ή πως γράφει μεταφέροντας τη σκοπιά των Ιαπώνων ή των αντιπάλων τους.

Έπειτα, η εκπαιδευτικός έδωσε δύο άρθρα στις ομάδες, τα [«Ο Ιάπωνας που επέζησε από την ατομική βόμβα στη Χιροσίμα και κέρδισε τον μαραθώνιο της Βοστώνης. Δεν τον χειροκρότησε κανείς»](#) και [«ΧΙΡΟΣΙΜΑ. Ω!!! Θεέ μου, τι κάναμε!»](#). Το πρώτο σε έντυπη μορφή (βλ. φάκελο συνοδευτικού υλικού, υποφάκελο «1ο και 2ο στάδιο», αρχείο «Ο Ιάπωνας που επέζησε») και το δεύτερο σε ψηφιακή (βλ. 1^ο φύλλο εργασίας, σχετικός υπερδεσμός). Σύμφωνα και με όσα προτείνει η δημιουργός του σεναρίου, ζήτησε από τα παιδιά να τα διαβάσουν και να εντοπίσουν σε ποιο άρθρο ο συγγραφέας μεταφέρει σκέψεις ανθρώπων (στο πρώτο, των Αμερικάνων) και σε ποιο τονίζει έντονα την προσωπική του άποψη (στο δεύτερο) και πώς επιτυγχάνεται γλωσσικά αυτό (π.χ. στο πρώτο κείμενο: «Οι αναμνήσεις του πολέμου και οι απώλειες των Αμερικανών στρατιωτών ήταν ακόμα νωπές... Η Ιαπωνία είχε ξεκινήσει τον πόλεμο και η Αμερική δε συγχωρούσε εύκολα.» και στο δεύτερο: «η πρώτη ατομική βόμβα πέφτει επάνω στα ανύποπτα αθώα ‘ανθρωπάκια’»... «Το πλήρωμα – ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ- του ‘Enola Gay’»). Στο τέλος του δεύτερου κειμένου υπάρχει το άρθρο, όπως δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα το *Έθνος*. Ακόμα, αυτό το άρθρο είχε ως συμπληρωματικό τίτλο «Ένα γράμμα του ‘Σπορέα’ στη Χιροσίμα και Ναγκασάκι». Ο συγκεκριμένος τίτλος έγινε αντικείμενο συζήτησης στην τάξη. Γενικότερα αξίζει να σημειωθεί ότι έγινε προσπάθεια να συνοικοδομηθεί μια συζήτηση πάνω στις γλωσσικές επιλογές των συγγραφέων των άρθρων και στο τι



αυτές εξυπηρετούν κατά την οποία η συμμετοχή των παιδιών ήταν μεν περιορισμένη όχι όμως και το ενδιαφέρον τους.

Το μάθημα ολοκληρώθηκε με την προτροπή από την πλευρά της εκπαιδευτικού να αναρτήσουν τα παιδιά σε ένα «ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων» ποικίλες ανακοινώσεις προκειμένου να πληροφορήσουν τους/τις συμμαθητές/-τριές τους για το ιστορικό γεγονός του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Για τον σκοπό αυτό αξιοποιήθηκε η προτεινόμενη από τη δημιουργό διαδικτυακή εφαρμογή [lino](#), στην οποία είχε, όπως προαναφέρθηκε γίνει εγγραφή. Το όνομα χρήστη και ο κωδικός πρόσβασης γράφτηκαν στον πίνακα και τα παιδιά, αφού τα καταχώρησαν, μπήκαν στο περιβάλλον της. Στο σημείο αυτό, πάλι μέσω του προγράμματος διαχείρισης τάξης που υπάρχει στο εργαστήριο του σχολείου έγινε μια μικρή επίδειξη των δυνατοτήτων της εφαρμογής. Στη συνέχεια, διευκρινίστηκε στα παιδιά ότι μπορούν στον ψηφιακό πίνακα να αναρτήσουν ένα πληροφορικό κείμενο για το ιστορικό του πολέμου αλλά και εικόνες και βίντεο σχετικά τα οποία βρίσκονταν σε φάκελο στον υπολογιστή τους (βλ. φάκελο συνοδευτικού υλικού, υποφάκελο «1ο και 2ο στάδιο», σχετικό υποφάκελο «Ενδεικτικές φωτογραφίες και βίντεο») από όπου και μπορούσαν να τα μεταφορτώσουν με τη μορφή θερμών υπερσυνδέσμων. Στα παιδιά άρεσε πάρα πολύ η εφαρμογή και στην πορεία συνειδητοποιήθηκε για πρώτη φορά και από την εκπαιδευτικό και από τα παιδιά ότι ο ψηφιακός πίνακας ήταν συνεργατικός. Η κάθε ομάδα, έβλεπε και τις αναρτήσεις των υπόλοιπων ομάδων. Στην αρχή αυτό ξάφνιασε τα παιδιά. Με βάση λοιπόν την εμπειρία και μιας και ο ψηφιακός πίνακας είναι πίνακας συνεργατικής «ανάρτησης», κρίνεται ως πιο λειτουργικό να ανατίθεται διαφορετικό αντικείμενο ανάρτησης στην κάθε ομάδα ώστε να μην παρατηρούνται επαναλήψεις αναρτήσεων.



Τα παιδιά εργάζονται στον συνεργατικό ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων



Με την ολοκλήρωση των εργασιών τα παιδιά παρουσίασαν στην ολομέλεια τι επιδίωξε η κάθε ομάδα να αναρτήσει και για ποιο λόγο και επιδιώχτηκε και η αξιολόγηση της δουλειά τους, όπως προτείνει και η δημιουργός με έμφαση στο πώς θα μπορούσε να είναι πιο λειτουργική η αξιοποίηση του πίνακα σύμφωνα και με όσα διατυπώθηκαν, μόλις στο τέλος της προηγούμενης παραγράφου.

6η-8η διδακτική ώρα

3ο στάδιο

Στην αρχή του μαθήματος η εκπαιδευτικός τοποθέτησε μέσα στον γνωστό φάκελο «Πόλεμος και ειρήνη» τον υποφάκελο «3^ο στάδιο» από τον φάκελο kolosidou_xirosima_syn. Αφαίρεσε όμως το προτεινόμενο από τη δημιουργό του σεναρίου αρχείο «porplet.docx», αφού δεν χρησιμοποιήθηκε η διαδικτυακή αυτή εφαρμογή στα παιδιά αυτής της τάξης, και πρόσθεσε το 3^ο φύλλο εργασίας όπου καταχώρησε εκ νέου τους υπερδεσμούς που θα επισκέπτονταν τα παιδιά για τις ανάγκες του μαθήματος σε αυτό το στάδιο. Το μάθημα ξεκίνησε με επανάκτηση της γνώσης που είχε συνοικοδομηθεί στα 2 προηγούμενα στάδια.

Στη συνέχεια, τη συζήτηση της τάξης απασχόλησε η ετυμολογία και η σημασία του επιθέτου «παγκόσμιος» με το οποίο χαρακτηρίζεται ο υπό συζήτηση πόλεμος και διαπιστώθηκε ότι ο όρος χρησιμοποιείται περίπου καταχρηστικά. Επισημάνθηκε βέβαια στα παιδιά ότι αυτός ο πόλεμος αποτέλεσε την πιο εκτεταμένη γεωγραφικά πολεμική σύρραξη της νεότερης ιστορίας στην οποία πήρε μέρος η πλειονότητα των εθνών γεγονός που δικαιολογεί και το επίθετο «παγκόσμιος», αλλά επίσης έγινε αντιληπτό ότι, δεν ήταν καθαρά γεωγραφικοί οι λόγοι που οδήγησαν στην επιλογή του συγκεκριμένου επιθέτου. Αυτό προκύπτει και αν κανείς λάβει υπόψη του στον παγκόσμιο χάρτη τις θέσεις των χωρών και των ηπείρων που ενεπλάκησαν στον πόλεμο, δραστηριότητα η οποία είχε γίνει αναλυτικά με τα παιδιά στο προηγούμενο μάθημα. Επισημάνθηκε, δηλαδή, στα παιδιά, ότι ο τρόπος με τον οποίο, χρησιμοποιούνται λέξεις και πράγματα συχνά είναι ανθρώπινες κατασκευές.



Κάποιες φορές μια τέτοιου είδους χρήση διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων. Με αφορμή αυτό το τελευταίο σχόλιο, τα παιδιά παροτρύνθηκαν να μεταβούν στον γνωστό φάκελο «Πόλεμος και ειρήνη», να ανοίξουν το 3^ο φύλλο εργασίας που υπήρχε καταχωρημένο στον υποφάκελο «3^ο στάδιο» και να πλοηγηθούν στη *Βικιπαίδεια* στο λήμμα «[ήπειροι](#)» που ήταν καταχωρημένο ως ενεργός υπερδεσμός σε αυτό. Οι ήπειροι κατονομάστηκαν εκ νέου στην ολομέλεια της τάξης. Κατόπιν, η δασκάλα προέτρεψε τα παιδιά να παρατηρήσουν την κινούμενη εικόνα δεξιά στην ιστοσελίδα που φιλοξενούσε το λήμμα «ήπειροι», με τίτλο «Ο σχηματισμός των σύγχρονων ηπείρων στη Γη από την Παγγαία». Τους έκανε εντύπωση η εικόνα και έδωσε την αφορμή να ανακαλέσουν κάποιες γνώσεις τους σχετικά με το διαχωρισμό των ηπείρων. Έπειτα παροτρύνθηκαν να επεξεργαστούν τις πληροφορίες του παγκόσμιου χάρτη που βρίσκονταν και στον επόμενο υπερσύνδεσμο «[Σύγχρονα μοντέλα διαχωρισμού των ηπείρων](#)» καθώς και να μελετήσουν τις τρεις προτάσεις κάτω από τον χάρτη.



Τα παιδιά διαβάζουν το κείμενο «Σύγχρονα μοντέλα διαχωρισμού των Ηπείρων»

Χρειάστηκε δύο και τρεις φορές να μελετηθούν και να εξηγηθούν οι σχετικές προτάσεις διαχωρισμού των ηπείρων που φιλοξενούνταν σε αυτή την ιστοσελίδα και αρκετή επιμονή από την πλευρά της δασκάλας για να αρχίσουν να συνειδητοποιούν τα παιδιά τους λόγους που οι άνθρωποι χώρισαν και ονόμασαν τα κομμάτια ξηράς με αυτόν τον τρόπο (π.χ. για να συνεννοούνται και να έχουν κοινό κώδικα επικοινωνίας ως προς τους γεωγραφικούς παράγοντες, τους γεωπολιτισμικούς, τους ιστορικούς κλπ.). Επίσης, χρειάστηκε εκ νέου με επιμονή από την πλευρά της δασκάλας να



διευκρινιστεί ότι ο διαχωρισμός των ηείρων αποτελεί μία ανθρώπινη σύμβαση, μία κατασκευή, που πραγματοποιήθηκε για να διευκολύνει τους ανθρώπους. Ωστόσο, κατάφεραν στη συνέχεια τα παιδιά να ανακαλέσουν συνειρμικά και με επιτυχία τη συναφή συζήτηση για το επίθετο *παγκόσμιος*, με την οποία είχε ξεκινήσει το μάθημα.

Το μάθημα πήρε πιο ευχάριστη τροπή με την επόμενη δραστηριότητα την οποία πρότεινε η δημιουργός του σεναρίου και με την οποία τα παιδιά καλούνταν, αφού διαβάσουν ψηφιακά το κείμενο «*Η πτήση των γερανών*» (*Γλώσσα Γ' Δημοτικού, γ' τεύχος, ενότητα 3, σσ. 56-57*) και να κρίνουν αν μπορεί να αποκτήσει σε αντίθεση με τον πόλεμο την ίδια εμβέλεια και ένα μήνυμα ελπίδας και αισιοδοξίας. Η ιστορία της μικρής Σαντάκο και η παράδοση της κατασκευής των χιλίων γερανών ως ουράνια ευχή για να κερδίζεται σε κάθε περίπτωση η μάχη κάθε αρρώστου υπέρ της υγείας ευαισθητοποίησαν όπως ήταν αναμενόμενο τα παιδιά.



Τα παιδιά διαβάζουν «ψηφιακά» το κείμενο «*Η πτήση των γερανών*»

Έπειτα, ανατέθηκε σε κάθε ομάδα από ένα κομμάτι του κειμένου «[Η μικρή Σαντάκο και οι γερανοί](#)» και ζητήθηκε από τα παιδιά να το διαβάσουν και να αναφέρουν, αν το κομμάτι τους περιέχει ήδη γνωστές πληροφορίες ή αν προσθέτει καινούριες σε σχέση με το προηγούμενο κείμενο που είχαν επεξεργαστεί στη συζήτηση της τάξης. Ας σημειωθεί ότι για λόγους οικονομίας χρόνου δεν αξιοποιήθηκε το προτεινόμενο από τη δημιουργό διαδικτυακό περιβάλλον για την κατασκευή εννοιολογικών χαρτών [Popplet](#). Η κάθε ομάδα με ευκολία εντόπισε τις



ίδιες αλλά και τις διαφορετικές πληροφορίες συγκρίνοντας τα δύο κείμενα. Οι διαφορετικές πληροφορίες καταγράφηκαν στον πίνακα. Ενδεικτικά:

- Η Σαντάκο λιποθύμησε
- Παρατηρήθηκαν «φουσκώματα»
- Έπαιρνε χαρτιά από τα φάρμακα και τα περιτυλίγματα των δώρων...



Τα παιδιά μελετούν το κείμενο «Η μικρή Σαντάκο και οι γερανοί»

Όπως επισήμανε και η δημιουργός του σεναρίου, τα παιδιά δεν κατανόησαν τη φράση που αναφέρονταν στην τελευταία παράγραφο του κειμένου, «Στις 25 Οκτωβρίου, ο ‘χοντρός’ νίκησε». Όταν όμως επισκέφθηκαν τον επόμενο θερμό υπερδεσμό από το φύλλο εργασίας τους και διάβασαν τις πρώτες σειρές του άρθρου [«Σιγή και μνήμη, 68 χρόνια από τη ρίψη του ‘Μικρού Αγοριού’ στη Χιροσίμα»](#) μόνα τους ανακάλυψαν και συνέδεσαν την εν λόγω φράση με το όνομα της ατομικής βόμβας που έπεσε στη συνέχεια στο Ναγκασάκι. Η ανακαλυπτική αυτή διαδικασία τροφοδοτήθηκε περαιτέρω με την επισήμανση της συχνής ύπαρξης αντιφατικών πληροφοριών για το ίδιο θέμα στον παγκόσμιο ιστό και την αναγκαιότητα διασταύρωσης πληροφοριών που διαβάζουμε στο διαδίκτυο.

Και επειδή όλα τα παιδιά συνηγορούσαν με κάθε τρόπο στην αναγκαιότητα να εξαπλωθεί και ένα μήνυμα αισιοδοξίας τουλάχιστον ανάμεσά τους, με πολλή χαρά δέχτηκαν την επόμενη προτεινόμενη δραστηριότητα του σεναρίου, δηλαδή την παρακολούθηση ενός βίντεο και την κατασκευή από το καθένα τους μιας [καρδιάς](#), ως συμβόλου αγάπης, με τη βοήθεια της γιαπωνέζικης τεχνικής «οριγκάμι».



...μήνυμα αγάπης με την τεχνική «οριγκάμ»

Τα παιδιά, συνειρμικά ίσως σκεπτόμενα, θέλησαν την καρδιά που κατασκεύασαν να την προσφέρουν στη μαμά τους, επιθυμία που έγινε βέβαια σεβαστή, παροτρύνθηκαν όμως από τη δασκάλα τους να εξηγήσουν στη μαμά τους και το λόγο για τον οποίο την κατασκεύασαν.

Ένας μαθητής έμεινε μόνος στο τέλος και είπε: «Κυρία, εγώ θέλω να την προσφέρω σε σας»... ..

4ο στάδιο

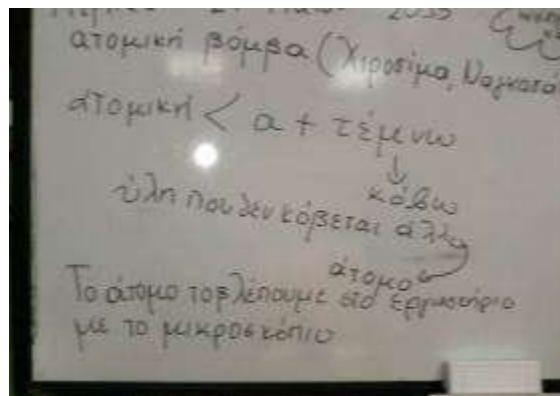
Με την έναρξη του μαθήματος η εκπαιδευτικός τοποθέτησε τον υποφάκελο «4^ο στάδιο» από το αρχείο kolosidou_xirosima_syn στον γνωστό φάκελο «Πόλεμος και ειρήνη». Επιπλέον, και επειδή στο μάθημα θα αξιοποιούταν η προτεινόμενη τεχνική των έξι καπέλων σκέψης, εκτύπωσε το σχετικό αρχείο με τα καπέλα που υπήρχε στον υποφάκελο και τα έκοψε.



Αφού ανακλήθηκαν, όσα είχαν συζητηθεί στο προηγούμενο μάθημα, η δασκάλα ρώτησε τα παιδιά γιατί η βόμβα που έπεσε στη Χιροσίμα ονομάστηκε *ατομική*. Τα παιδιά δοκίμασαν να δώσουν κάποιες απαντήσεις:

- Γιατί προκάλεσε μεγάλη καταστροφή
- Γιατί είχε μέσα της πολύ ενέργεια

Όταν όμως τους δημιουργήθηκε η γνωστική σύγκρουση, «γιατί τότε δεν ονομάστηκε «καταστροφική» ή «ενεργειακή»» δεν μπορούσαν όπως ήταν αναμενόμενο να το αιτιολογήσουν. Κατόπιν, επισημάνθηκε στα παιδιά ότι για να μπορέσουν να απαντήσουν σε ένα τέτοιο ερώτημα πρέπει να βρουν σχετικές πληροφορίες. Πρέπει να φορέσουν και ένα κατάλληλο καπέλο, το άσπρο καπέλο των πληροφοριών που, αν το φορούν, θα τους βοηθάει να τις εντοπίζουν και να τις κατανοούν. Η εκπαιδευτικός παίρνώντας από κάθε παιδί με τελετουργική κίνηση «φόρεσε» στο κεφαλάκι του το άσπρο καπέλο των πληροφοριών. Τα παιδιά στερέωσαν νοερά με τα χέρια τους το καπέλο και η προσοχή τους εστιάστηκε στον πίνακα. Ακολούθησε ετυμολογική ανάλυση της λέξης *ατομική*, σημασιολογικός ορισμός της λέξης *άτομο*, της έννοιας 'ύλη', και συσχετισμός τους με τις έννοιες 'εργαστήριο' και 'μικροσκόπιο'. Οι πληροφορίες καταγράφονταν στον παραδοσιακό πίνακα και χρειάστηκε ξανά και ξανά να διατυπωθούν από την αρχή με τη βοήθεια των ερωταποκρίσεων αλλά και του άσπρου καπέλου.





Μετά σειρά είχε η έννοια 'ενέργεια' και το άσπρο καπέλο στερεώθηκε εκ νέου στα κεφαλάκια τους. Εξηγήθηκε στα παιδιά πως αν βάλουμε σε πολύ εξελιγμένα μικροσκόπια το μικρότερο δυνατό κομμάτι ύλης θα δούμε ότι έχει έναν πυρήνα. Αυτός, αν προσπαθήσουμε να τον «σχίσουμε» στη μέση, θα απαλευθερώσει ενέργεια. Για να γίνει κατανοητό αυτό επιδείχτηκαν από την εκπαιδευτικό μέσω του προγράμματος διαχείρισης τάξης η φωτογραφία από την ιστοσελίδα της [Δ. Γαρυφαλλίδου](#) και ένα πολύ σύντομο βίντεο με την [αλυσιδωτή σχάση](#). Η επίδειξη βοήθησε τα παιδιά και αφού παίχτηκε τρεις φορές το ίδιο βίντεο, κατανόησαν σε ικανοποιητικό βαθμό και την αλυσιδωτή σχάση.



Τα παιδιά παρακολουθούν τη σχάση του πυρήνα του ουρανίου

Στη συνέχεια, εξηγήθηκε στα παιδιά πως την ενέργεια που βγαίνει από τη σχάση των πυρήνων την εκμεταλλεύονται οι άνθρωποι σε πολλούς τομείς πέρα από την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος και επιδιώχτηκε να αναδειχτεί πως η ατομική ενέργεια δεν είναι από μόνη της «καλή» ή «κακή». Τα αποτελέσματά της συνδέονται άμεσα με τον τρόπο που αυτή χρησιμοποιείται.

Σε κάθε ομάδα μοιράστηκε με κλήρωση και από ένα καπέλο (κόκκινο, κίτρινο, μαύρο και πράσινο) και τα παιδιά παροτρύνθηκαν να ανοίξουν το PowerPoint που βρισκόταν μέσα στον υποφάκελο «4ο στάδιο» και να ακολουθήσουν τον σύνδεσμο που αντιστοιχεί στο δικό τους καπέλο (βλ. φάκελο συνοδευτικού υλικού, υποφάκελο «4ο στάδιο», αρχείο παρουσίασης «Υλικό για τις ομάδες»). Εξηγήθηκε στα παιδιά ότι θα πρέπει να επεξεργαστούν κείμενα και εικόνες και να συνθέσουν τη στήση που θα κρατήσει η ομάδα τους στον διάλογο που θα ακολουθήσει στο τέλος.



Τα παιδιά ανάλογα με το καπέλο τους διερευνούν και μια διαφορετική πτυχή του θέματός τους

Ακολούθως, παραγματοποιήθηκε ο διάλογος μεταξύ των ομάδων και τονίστηκαν όλες πλευρές από τη χρήση της ατομικής ενέργειας στην καθημερινή ζωή. Οι θετικές επιπτώσεις που αφορούσαν π.χ. στη συντήρηση των τροφίμων με ακτινοβολία ήταν, καταρχήν, για τα παιδιά απρόσμενες. Αλλά και σε αυτή την περίπτωση αναδείχτηκε και η αρνητική πλευρά του θέματος (ενδεικτικά προς πληροφόρηση μόνο της δασκάλας αξιοποιήθηκε το προτεινόμενο άρθρο [«Η ακτινοβόληση στην επεξεργασία των τροφίμων»](#)) από την πλευρά της δασκάλας που κατά τη διεξαγωγή διαλόγου φορούσε το μπλε καπέλο για τη διαχείριση της συζήτησης.



Διάλογος πάνω στο θέμα της ακτινοβολίας με τη βοήθεια των καπέλων της σκέψης



Γενικά για την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων αυτού του σταδίου χερίαστηκε συχνά να καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια από την πλευρά της εκπαιδευτικού προκειμένου να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά τα παιδιά. Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι στο τέλος του μαθήματος που η δασκάλα είπε: «σας κούρασα ίσως λίγο σήμερα, παιδιά;» τα παιδιά αυθόρμητα και σχεδόν ομόφωνα διέψευσαν αυτή τη διαπίστωση, γεγονός που ξάφνιασε με τη σειρά του την εκπαιδευτικό. Όταν τα παιδιά ρωτήθηκαν εκ νέου γιατί δεν κουράστηκαν, τι τους άρεσε, τα παιδιά απάντησαν ότι δεν κουράστηκαν, γιατί όλα όσα άκουσαν για την ατομική ενέργεια ήταν εντελώς καινούρια πράγματα γι' αυτά και τους έκαναν εντύπωση.

5ο στάδιο

Πριν από την έναρξη του μαθήματος, η εκπαιδευτικός δημιούργησε έναν φάκελο σε συγκεκριμένη θέση στον κάθε Η/Υ με τίτλο «Πόλεμος και ειρήνη» και έβαλε στο γνωστό φάκελο kolosidou_xirosima_syn τον υποφάκελο «5ο στάδιο». Επιπλέον, πρόσθεσε και το 4ο φύλλο εργασίας σε αυτόν τον υποφάκελο στο οποίο καταχώρησε όλους τους προτεινόμενους από τη δημιουργό υπερδεσμούς τους οποίους έπρεπε να επισκεφτούν τα παιδιά για τις διδακτικές ανάγκες αυτού του σταδίου διεξαγωγής του μαθήματος.

Με την έναρξη του μαθήματος έγινε αναφορά στην ατομική βόμβα και στην ατομική ενέργεια και με αφορμή αυτή την αναφορά τα παιδιά επισκέφτηκαν ψηφιακά το χώρο στον οποίο είναι τοποθετημένο το Μνημείο Ειρήνης των Παιδιών (βλ. 4^ο φύλλο εργασίας στον υποφάκελο «5^ο στάδιο»). Ο χώρος αυτός αναφέρεται στο κείμενο «[Η πτήση των γερανών](#)» και είναι το Πάρκο Ειρήνης της Χιροσίμα. Πλοηγήθηκαν για λίγο στην ιστοσελίδα και στη συνέχεια η κάθε ομάδα ανέλαβε να παρουσιάσει και ένα μνημείο. Η παρουσίασή τους είχε ελλείψεις επιδιώχτηκε όμως να ονομάζεται το μνημείο, καταρχήν, και να περιγράφεται με τη βοήθεια των πληροφοριών της ιστοσελίδας, στη συνέχεια. Ας επισημανθεί ότι με πολύ ενδιαφέρον



τα παιδιά διάβασαν για τα διάφορα μνημεία και όλα τους έκαναν εντύπωση. Κυρίως, ότι το μνημείο «Ο θόλος της ατομικής βόμβας» διατηρείται όπως αμέσως μετά την επίθεση. Επίσης πολύ εντύπωση τους έκανε η ελληνική επιγραφή «γνώθι σαυτόν» που είναι χαραγμένη πάνω στην «Καμπάνα της Ειρήνης». Η ερώτηση μιας μαθήτριας «πώς έφτασαν μέχρι εκεί τα ελληνικά;» έδωσε την αφορμή για μια συζήτηση πολιτισμικού περιεχομένου. Τέλος, το γεγονός ότι στην ιστοσελίδα το κείμενο «[Η μικρή Σαντάκο και οι γερανοί](#)» αναφέρει ως πηγή του το κείμενο «[Η πτήση των γερανών](#)» έδωσε αφορμή για να σχολιαστεί πως στο διαδίκτυο είναι συχνό το φαινόμενο να βρίσκουμε το ίδιο κείμενο σε πολλές ιστοσελίδες και να γίνει αναφορά στην παράθεση πηγών, για να μη θεωρείται λογοκλοπή.

Το άγαλμα της Σαντάκο κυριάρχησε στη συζήτηση της τάξης κυρίως όμως μέσα από μια συναισθηματική διάσταση καθώς οι μικροί μαθητές και μαθήτριες συγκινήθηκαν με την ιστορία της.



Στη συνέχεια, όπως προτείνει και η δημιουργός πραγματοποιήθηκε εικονική επίσκεψη στο [Μουσείο Ειρήνης της Χιροσίμα](#) και τα παιδιά με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού εντόπισαν τα προαναφερθέντα μνημεία και αναλαμβάνοντας ρόλο ξεναγού εξασκήθηκαν σε οδηγίες.



ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

1^ο Φύλλο εργασίας

Να επισκεφτείτε τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- [«Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος»](#)
- [«Χιροσίμα: 68 χρόνια από τη ρίψη της πρώτης ατομικής βόμβας»](#)
- [«Ο Ιάπωνας που επέζησε από την ατομική βόμβα στη Χιροσίμα και κέρδισε τον μαραθώνιο της Βοστώνης. Δεν τον χειροκρότησε κανείς»](#)
- [ΧΙΡΟΣΙΜΑ. Ω!!! Θεέ μου, τι κάναμε!»](#)
- [lino](#)

2^ο Φύλλο εργασίας

Να επισκεφτείτε τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- [«ήπειροι»](#)
- [«Σύγχρονα μοντέλα διαχωρισμού των ηπείρων»](#)
- [«Η μικρή Σαντάκο και οι γερανοί»](#)
- [«Σιγή και μνήμη, 68 χρόνια από τη ρίψη του 'Μικρού Αγοριού' στη Χιροσίμα»](#)

3^ο Φύλλο εργασίας

Να επισκεφτείτε τις παρακάτω ιστοσελίδες:



- Την ιστοσελίδα της [Δ. Γαρυφαλλίδου](#)
- Ένα πολύ σύντομο βίντεο με την [αλυσιδωτή σχέση](#).

4^ο Φύλλο εργασίας

Να επισκεφτείτε τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- «[Η πτήση των γερανών](#)»
- [Μουσείο Ειρήνης της Χιροσίμα](#)



Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η δραστηριότητα της σύνταξης επιστολής προς κάποιο ηγετικό πρόσωπο μπορεί να συνδυαστεί και με το Publisher, το οποίο προσφέρει τη δυνατότητα επεξεργασίας και εκτύπωσης επιστολόχαρτου (και φακέλου). Η επιλογή μπορεί να πραγματοποιηθεί από την «Αλλαγή προτύπου». Εδώ μπορούμε να συζητήσουμε με τα παιδιά ποια στοιχεία αναγράφονταν σε μία επιστολή παλιά (π.χ. τόπος, ημερομηνία κλπ.) και ποια στοιχεία παρουσιάζονται στη φόρμα που προσφέρει το πρόγραμμα (π.χ. τηλέφωνο, φαξ, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο).

Στο 4ο στάδιο προτείνεται να χρησιμοποιηθούν τα *Έξι καπέλα σκέψης*. Αν θεωρεί ο εκπαιδευτικός ότι θα δυσκολευτούν τα παιδιά, μπορεί πριν το συγκεκριμένο δίωρο να τα βοηθήσει να εξοικειωθούν με αυτή τη διαδικασία, παίζοντας τους *Εφτά νάνους*. Εδώ τα καπέλα είναι εφτά και σχετίζονται με την προσωπικότητα του κάθε νάνου. Κάθε καπέλο δίνει στον κάτοχό του τον τρόπο σκέψης του χαρακτήρα του νάνου (π.χ. χαρούμενος = αισιόδοξος, σοφός = έξυπνος, μορφωμένος, γκρινιάρης = απαιτητικός, συναχωμένος = ειδική κατηγορία, άρρωστος, χαζούλης = δυσκολία στην κατανόηση, πολλές ερωτήσεις, ντροπαλός = έλλειψη αυτοπεποίθησης και υπναράς = αδιάφορος, τεμπέλης). Αυτό το παιχνίδι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα πρώτο στάδιο της υιοθέτησης ενός συγκεκριμένου τρόπου σκέψης.

Σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό των Αγγλικών μπορεί να αξιοποιηθεί ο [Σταθμός Ειρήνης των Παιδιών](#) (Kids Peace Station), που αποτελεί μέρος του [Μουσείου Ειρήνης της Χιροσίμα](#) (Hiroshima Peace Memorial Museum WebSite), και να εμπλουτιστεί το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων με τη [συγγραφή και αποστολή γράμματος στη Σαντάκο](#) (Letters to Sadako), με τη συγγραφή μηνύματος ειρήνης σε ένα ανάλογο παιδικό [forum](#) (Talking about Peace) και την ευκαιρία σχολιασμού άλλων μηνυμάτων και τέλος τη [δημοσιοποίηση παρουσίασης](#) εργασιών των παιδιών (Peace Studies Presentation Room).

Αν θέλουμε να εμπλέξουμε τις ειδικότητες και των αγγλικών και των καλλιτεχνικών, μπορούμε να συμμετέχουμε στον ετήσιο [διαγωνισμό ζωγραφικής](#) που



διοργανώνει ο [Σταθμός Ειρήνης των Παιδιών](#). Μπορούμε, επίσης, να προτρέψουμε τους μαθητές/τριες να σχεδιάσουν ένα πυρηνικό εργοστάσιο τοποθετώντας εκεί τα μηνύματά τους για την πυρηνική ενέργεια. Μπορούν να προβληθούν βοηθητικά βίντεο γρήγορης σχεδίασης ([βίντεο 1](#), [βίντεο 2](#)), απενεργοποιώντας τον ήχο, για να εστιάζουν οι μαθητές στη σχεδίαση.

Ακόμη, αν επιθυμούμε να δώσουμε μια πιο μελωδική νότα στις δραστηριότητες, μπορούμε να ζητήσουμε από τον/την εκπαιδευτικό μουσικής να ασχοληθεί με το τραγούδι που σχετίζεται με τους γερανούς μέσα από [πληροφορίες και εκτελέσεις του τραγουδιού](#), καθώς και μέσα από την επεξεργασία των [στίχων](#) του.

Αν συνδυάσουμε τις εικόνες/ζωγραφιές των παιδιών με το τραγούδι, μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα βίντεο παίρνοντας ιδέες από την ιστοσελίδα <http://www.kinoumeno.gr>, στην οποία παρουσιάζονται τεχνικές κινούμενης εικόνας. Οι δημιουργίες των παιδιών μπορούν να σταλούν στην [Ευρωπαϊκή Συνάντηση Νεανικής Οπτικοακουστικής Δημιουργίας – Camera Zizanio](#), να παρουσιαστούν και να διαγωνιστούν.

Στη δραστηριότητα του 5ου σταδίου με τη δημιουργία τρισδιάστατου σπιτιού μπορούμε να εμπλέξουμε και την περιγραφή χώρου αξιοποιώντας τοπικά επιρρήματα, επίθετα και τον ενεστώτα στα ρήματα που θα χρησιμοποιηθούν. Επίσης, οι φωτογραφίες μπορούν να αξιοποιηθούν για τον σχολιασμό της ενδυμασίας των γυναικών στην Ιαπωνία, των [κιμονό](#). Οι φωτογραφίες που βρίσκονται στις καρτέλες της ομάδας του πρώτου ορόφου του ανατολικού κτηρίου (βλ. φάκελο συνοδευτικού υλικού, υποφάκελο «5ο στάδιο», έγγραφο «Ταμπέλες»), μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία μιας μικρής χρονογραμμής με τη διαδικτυακή εφαρμογή [Timetoast](#), στην οποία θα τοποθετηθούν οι περίοδοι εξουσίας των αυτοκρατόρων.

Στο τέλος της δραστηριότητας του 6ου σταδίου μπορούμε να δείξουμε εικόνες της σημερινής Ιαπωνίας. Εδώ θα αναδειχθεί η διαφορά των σπιτιών τότε και τώρα και θα γνωρίσουν καλύτερα μια πτυχή του ιαπωνικού πολιτισμού (βλ. φάκελο



συνοδευτικού υλικού, υποφάκελο «6ο στάδιο», σχετικό υποφάκελο «Εικόνες σύγχρονης Ιαπωνίας»). Επίσης, μπορεί να γίνει σύγκριση των ελληνικών και των ιαπωνικών κτηρίων στο παρόν και στο παρελθόν και να σχολιαστεί η ραγδαία ανάπτυξη του ιαπωνικού πολιτισμού. Πληροφορίες σχετικά με τον ιαπωνικό πολιτισμό μπορούμε να αντλήσουμε από τον ιστότοπο <http://www.greecejapan.com> και από τη [συλλογή φωτογραφιών του Γρηγόρη Μηλιαρέση](#).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το θέμα του σεναρίου και οι ποικίλες διαστάσεις του άγγιξαν τα παιδιά και κινητοποίησαν το ενδιαφέρον τους ακόμη και σε σημεία της διδασκαλίας πιο σύνθετα. Οι μικροί μαθητές και μαθήτριες διάβασαν με ενδιαφέρον τα προτεινόμενα κείμενα και συμμετείχαν με ενδιαφέρον, σχεδόν σε όλες τις δραστηριότητες. Το συνοδευτικό υλικό του σεναρίου ήταν ιδιαίτερα πλούσιο και πολύ καλά οργανωμένο. Όπως και στην πορεία διδασκαλίας καταγράφηκε, και όπως προτείνει και η δημιουργός του σεναρίου στο υποκεφάλαιο «προϋποθέσεις υλοποίησης», η χρήση του συμβατικού χάρτη και η εξοικείωση των παιδιών με τις έννοιες 'ήπειρος' και 'παγκόσμιος χάρτης' πρέπει να προηγηθούν. Με βάση και την εμπειρία αυτής της εφαρμογής, ειδικότερα, προτείνεται να αξιοποιηθούν αμέσως μετά την ανάγνωση του λήμματος «[Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος](#)» στη *Βικιπαίδεια* και την αναφορά στις εμπλεκόμενες πλευρές. Η αξιοποίησή τους αυτή τη χρονική στιγμή της διδασκαλίας, φάνηκε από την εμπειρία της παρούσας εφαρμογής ότι θα προήγαγε, καταρχήν, πιο αποτελεσματικά την κατανόηση των ψηφιακών χαρτών στους οποίους οδηγούσαν οι υπερσύνδεσμοι που υπήρχαν στον πίνακα «Εμπλεκόμενες πλευρές» και στη συνέχεια φάνηκε ότι προήγαγε και την πιο αποτελεσματική χρήση της εφαρμογής GoogleEarth. Επιπλέον, με βάση πάντα την εμπειρία αυτής της εφαρμογής, αλλά και την διδακτική αρχή της συνάφειας κρίνεται ότι προς την ίδια κατεύθυνση μιας πιο λειτουργικής διδασκαλίας θα συνέβαλε και η αξιοποίηση των δραστηριοτήτων που



αφορούσαν στα μοντέλα διαχωρισμού των ηπείρων στο ίδιο χρονικό σημείο και ειδικότερα αμέσως μετά την εξοικείωση των παιδιών με την έννοια ήπειρος και με τον εντοπισμό των ηπείρων πάνω στον συμβατικό χάρτη.

Για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων μέχρι και το 5^ο στάδιο χρειάστηκε για τα παιδιά αυτής της τάξης να διατεθούν περίπου τρεις διδακτικές ώρες επιπλέον. Τα παιδιά πάντως αποτίμησαν με πολύ θετικό τρόπο την εμπλοκή τους με το συγκεκριμένο σενάριο. Η εφαρμογή του όμως ολοκληρώθηκε με τις δραστηριότητες του 5^{ου} δίωρου καθότι η εκπαιδευτικός που το υλοποιούσε δεν ήταν η δασκάλα της τάξης και ο χρόνος ήταν αναγκαίο να διατεθεί για την ετοιμασία των παιδιών στην παρουσία ενός θεατρικού δρώμενου που θα υλοποιούσαν με αφορμή τη λήξη του σχολικού έτους.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

de Bono, E. 1985. *Six Thinking Hats: An Essential Approach to Business Management*. Little, Brown, & Company.

Δεδούλη, Μ. 2002. Βιωματική Μάθηση-Δυνατότητες αξιοποίησης της στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης. Στο *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων* 6, 145-159. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Δημητρόπουλος, Χ., Ι. Κομνηνού & Θ. Μήλεση. 2013. Η Μικρασιατική Εκστρατεία. Μια Προσέγγιση των Ιστορικών Γεγονότων με τη Μέθοδο των Έξι Καπέλων της Σκέψης, στο Πλαίσιο ενός eTwinning Project. Στο *Πρακτικά Εργασιών 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία» της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (ΕΤΠΕ), Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 10-12 Μαΐου, επιμ. Α. Λαδιάς, Α. Μικρόπουλος, Χ. Παναγιωτακόπουλος, Φ. Παρασκευά, Π. Πιντέλας, Π. Πολίτης, Σ. Ρετάλης, Δ. Σάμψων, Ν. Φαχαντίδης & Α. Χαλκίδης.*



Κομνηνού, Ι., 2012. *Τα 6 καπέλα της σκέψης – 6 thinking hats*. Διαθέσιμο στο: [http://users.sch.gr/rmfrentzou/creativity_greek_2/ 6_6_thinking_hats.html](http://users.sch.gr/rmfrentzou/creativity_greek_2/6_6_thinking_hats.html)

Kress, G. 2003. *Literacy in the New Media Age*. Νέα Υόρκη: Routledge.

Χαραλαμπίδης, Α. & Σ. Χατζησαββίδης. 1997. *Διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας: Θεωρία και πρακτική εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.